

PAKİSTAN MİLLİ KİTABXANASI MÜASİR DÖVRDƏ

Eldəniz Məmmədov

*BDU, Kitabxanaşünaslıq kafedrasının müəllimi,
tarix üzrə fəlsəfə doktoru*

Azərbaycanda milli kitabxanaşünaslıq elminin banisi, professor Abuzər Xələfov əsərlərində kitabxanaşünaslıq elminin tədqiqat problemlərinin əsas istiqamətlərini müəyyən etmişdir ki, bu istiqamətlərdən biri də “Dünya Milli Kitabxanaları” mövzudur (problemdir). Bu mənada Pakistan Milli Kitabxanasının fəaliyyəti də tədqiqata cəlb olunmalıdır. Bu məsələni aktual edən, onu ön plana çəkən mühüm cəhət, ölkələrimiz arasında dərin tarixi köklərə əsaslanan ticari, dini, elmi-mədəni, diplomatik əlaqələrin, ümumiyyətlə, bütün sahələrdə dostluq və qardaşlıq münasibətlərinin olmasıdır. Pakistan rəsmi olaraq Azərbaycan Respublikasının müstəqilliyini tanıyan üçüncü ölkə olub, Cənubi Asiyada yerləşən İslam Respublikasıdır.

Xüsusi qeyd etmək lazımdır ki, Ulu öndər Heydər Əliyev 1996-cı ilin aprel ayında Pakistanda rəsmi səfərdə olmuş, Pakistan İslam Respublikasının Prezidenti Fəruk Əhməd Xan Leqari (1940-2010) və Baş nazir Bənəzir Buhutto (1953-2007) ilə görüşmüş, iki ölkə arasında müxtəlif sahələrdə dostluq və əməkdaşlığa dair sənədlər imzalanmışdır.

Pakistanda Milli Kitabxananın formalaşması 1949-1951-ci illərə - ölkə müstəqilliyinin ilk illərinə, arxiv və kitabxanaların fəaliyyətinin durğunluq dövrünə təsadüf edir. 1954-cü ildə Kəraçi şəhərində Liaquat Memorial Kitabxanası ilə Milli Kitabxana birləşdirilərək Liaquat Milli Kitabxanası yaradıldı. Milli Kitabxana Kəraçidən yeni paytaxt İslamabada köçürüldükdən sonra Liaquat Milli Kitabxanası yenidən Liaquat Memorial Kitabxanası olaraq adlandırıldı. İslamabadda Pakistan Milli Kitabxanası üçün ayrıca binanın inşası planı ilk dəfə 1963-cü ildə Milli İqtisadiyyat Şurasının İcraiyyə Komitəsi tərəfindən təsdiq edilmişdir. Lakin inşa olunacaq bina layihəsinin təsdiqinin gecikdirilməsi və layihəyə üstünlük verilməməsi səbəbindən kitabxana binasının tikintisinə başlamaq mümkün olmamışdır. Kitabxananın layihəsi 1980-ci ilin aprel ayında təsdiq edilmiş və tikinti işlərinə 1982-ci ildə başlanılmışdır. Pakistan Milli Kitabxanasının inşası, planlaşdırıldığı kimi, 1988-ci ilin iyun ayında tamamlandı. 24

avqust 1993-cü ildə Milli Kitabxananın yeni binasının rəsmi açılışı oldu və kitabxana ictimai istifadəyə verildi. Pakistan Milli Kitabxanasının binasının alt mərtəbəsində serial nəşrlər şöbəsi, kitab və qəzetlərin çapdırılması şöbəsi, telefon qovşağı, kondisioner və elektrik təminatı bölməsi yerləşir. Kürsülük mərtəbədə kitabxananın əsas girişi, qeydiyyat bölməsi, rəqəmsal informasiya şöbəsi (2017), ictimai yeməkkhana, kompüter bölməsi, informasiya qeydiyyatı şöbəsi, komplektləşdirmə şöbəsi, planlaşdırma və tədqiqat şöbəsi, ISBN agentliyi (1984), qoruma və konservasiya şöbəsi, uşaq kitabxanası və abonement hesabı nümunəsinin icarə şöbəsi qərarlaşmışdır. Birinci mərtəbədə ümumi istifadə üçün interaktiv (onlayn) kataloq, 4 oxu zalı, əlyazmalar və nadir kitablar şöbəsi, ibadət xana, məşğələ və sinif otaqları, konfrans zalı yerləşir. İkinci mərtəbə - ümumi kitabsaxlayıcı və 14 tədqiqat otağının yerləşdiyi - binanın yuxarı (üst) mərtəbəsidir. Bütün mərtəbələr bir-biri ilə kitab elevatorları, liftlər və pilləkənlər vasitəsilə əlaqələndirilmişdir. Milli Kitabxananın 400 yerlik auditoriyası İslamabadda təhsil və mədəniyyət proqramları mərkəzinə çevrilmişdir. Həmçinin Milli Kitabxanada oxucu və alim-tədqiqatçılar üçün 500 yerlik oxu (qıraət) zalları fəaliyyət göstərir.

Pakistan Milli Kitabxanası, həmçinin Asiya İnkişaf Bankı, Beynəlxalq Əmək Təşkilatı, YUNESKO kimi beynəlxalq təşkilatların rəsmi kitabsaxlayıcısı - depozitar fondudur. Milli Kitabxana 1962-ci il “Müəlliflik hüququ haqqında” fərmanının müddəalarına uyğun olaraq milli kitabsaxlayıcı - depozitar fond kimi xalqa xidmət edir. Ölkədə hər bir nəşirin 1962-ci il “Müəlliflik hüququ haqqında” fərman və 1992-ci il “Müəlliflik hüququ haqqında” fərmana “Düzəliş aktı”na uyğun olaraq nəşrinin ən yaxşı nüsxəsini nəşr tarixindən etibarən otuz gün ərzində öz hesabına Pakistan Milli Kitabxanasına çatdırılması məcburidir. Depozitar fondun əsas vəzifəsi ölkədə istehsal edilən bütün nəşr olunmuş materialları indiki və gələcək nəsillərin istifadəsinə vermək üçün qoruyub saxlamaqdır. Bu səbəbdən Pakistan Milli Kitabxanasının ümumi sənəd fondu ölkə haqqında qeydə alınmış biliklərin əsas və ən böyük xəzinəsi hesab olunur.

Pakistan Milli Kitabxanası 1962-ci ildən “Pakistan Milli Bibliografiyası” adlı birillik kitabıyyat tərtib etməyə başlamışdır. Bu birillik kitabıyyatlarda Pakistanda müstəqillik əldə edildiyi 1947-ci ildən başlayaraq bugünkü dövrdək nəşr edilmiş milli əsərlərin bibliografik təsviri əks olunmuşdur. Hazırda Milli Kitabxananın rəsmi internet səhifəsində 1947-2018-ci illəri əhatə edən “Pakistan Milli Bibliografiyası”nın elektron nəşr nümunələri istənilən şəxsin istifadəsi üçün əlverişlidir.